

Xatar guruhiga kiruvchi bolalar ijtimoiy moslashuvi

*Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali,
Aniq va tabiiy fanlar fakulteti "Ijtimoiy ish" yo'nalishi talabasi*

Baratov Xasan Anvar o'g'li

Ilmiy rahbar: Abbasova Maftuna Subxanovna

Samarqand Davlat Universiteti Kattaqo'rg'on filiali o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada xatar guruhiga kiruvchi bolalarning ijtimoiy moslashuvi mavzusi o'rganiladi. Xatar guruhiga kiruvchi bolalar ijtimoiy, iqtisodiy va psixologik jihatdan noqulay sharoitlarda yashaydigan bolalar bo'lib, ularning moslashuv jarayoni o'ziga xos xususiyatlarga ega. Maqolada bolalarning ijtimoiy moslashuviga ta'sir etuvchi omillar, duch keladigan qiyinchiliklar va bu muammolarni yechish yo'llari batafsil tahlil qilinadi. Oilaviy qo'llab-quvvatlash, ta'lim muassasalari va jamiyatning roli xatar guruhiga kiruvchi bolalarning ijtimoiy moslashuvi uchun juda muhim ekani ta'kidlanadi.

Аннотация: В данной статье рассматривается тема социальной адаптации детей, относящихся к группе риска. К группе риска относятся дети, живущие в социально, экономически и психологически неблагоприятных условиях, и процесс их адаптации имеет свои особенности. В статье подробно анализируются факторы, влияющие на социальную адаптацию детей, трудности, с которыми они сталкиваются, и пути решения этих проблем. Подчеркивается, что роль поддержки семьи, образовательных учреждений и общества очень важна для социальной адаптации детей, принадлежащих к группе риска.

Kalit so'zlar: Xatar guruh, Ijtimoiy moslashuv, Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, Oilaviy muhit, Ta'lim muassasalari, Psixologik yordam, Ijtimoiy muhit.

Ключевые слова: *Группа риска, Социальная адаптация, Социальная поддержка, Семейная среда, Образовательные учреждения, Психологическая поддержка, Социальная среда.*

Xatar guruhga kiruvchi bolalar ijtimoiy moslashuvi muammosi jamiyatda dolzarb hisoblanadi. Ushbu maqolada bolalarning ijtimoiy moslashuviga ta'sir etuvchi asosiy omillar, duch keladigan qiyinchiliklar va muammolarni hal etish usullari tahlil qilinadi. Xatar guruhga kiruvchi bolalar – bu ijtimoiy himoyaga muhtoj bolalar bo'lib, ular ko'pincha og'ir sharoitlarda yashaydi.

Ijtimoiy Moslashuv Tushunchasi

Ijtimoiy moslashuv – bu shaxsning jamiyat talablariga moslashuvi jarayoni. Bolalar uchun bu jarayon maktab, do'stlar, oilaviy muhit va kengroq jamiyatdagi faoliyatda o'z ifodasini topadi. Samarali ijtimoiy moslashuv bolalarning kelajakdagi muvaffaqiyatli hayotiga asos yaratadi.

Xatar Guruhga Kiruvchi Bolalar

Xatar guruhga kiruvchi bolalar ijtimoiy, iqtisodiy yoki psixologik jihatdan noqulay sharoitlarda yashaydigan bolalardir. Bu guruhdagi bolalarning ijtimoiy moslashuv jarayoni o'ziga xos xususiyatlarga ega va ko'plab muammolar bilan bog'liq.

Ijtimoiy Moslashuv Omillari

1. Oila Qo'llab-Quvvatlashi:

- Oilaning qo'llab-quvvatlashi bolalarning ijtimoiy moslashuvida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Barqaror va qo'llab-quvvatlovchi oila bolalar uchun xavfsiz asosni ta'minlaydi.

2. Ta'lim va Maktab Muhiti:

- Maktab va ta'lim muassasalari bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ular bolalarni ijtimoiy hayotga tayyorlaydi va ijtimoiy moslashuvni osonlashtiradi.

3. Do'stlar va Jamiyat:

- Do'stlar va kengroq ijtimoiy muhit bolalarning moslashuvida muhim ahamiyatga ega. Ijobiy ijtimoiy aloqalar bolalarning rivojlanishiga yordam beradi.

Qiyinchiliklar

Xatar guruhga kiruvchi bolalar ko'plab qiyinchiliklarga duch keladilar:

- Ijtimoiy izolyatsiya
- O'z-o'ziga ishonchsizlik
- Ta'limda qiyinchiliklar
- Salbiy xulq-atvor

Yechimlar va Tavsiyalar

1. Davlat va Ijtimoiy Dasturlar:

- Maxsus davlat dasturlari va ijtimoiy xizmatlarni rivojlantirish zarur. Ushbu dasturlar qo'shimcha ta'lim, psixologik yordam va ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni ta'minlaydi.

2. Ota-Onalar Uchun Ta'lim:

- Ota-onalar uchun ta'lim dasturlari bolalarning uy sharoitini yaxshilashga yordam beradi. Bu oilaviy muhitni yaxshilaydi.

3. Maktabdagi Qo'llab-Quvvatlash Xizmatlari:

- Maktablarda psixologik yordam va maslahat xizmatlarini kuchaytirish lozim. Bu bolalarga stress bilan kurashishga yordam beradi.

4. Jamiyatdagi Faollik:

- Bolalarni ijtimoiy faoliyatlarga jalb etish kerak. Bu ularning o'z-o'ziga ishonchini oshiradi va ijtimoiy aloqalarni mustahkamlaydi.

Xatar guruhga kiruvchi bolalar ijtimoiy moslashuv jarayonida ko'plab qiyinchiliklarga duch keladilar. Ularning muvaffaqiyatli moslashuvi uchun oila,

maktab, davlat va jamiyatning qo‘llab-quvvatlashi zarur. Shu orqali bolalar jamiyatning to‘laqonli a'zosi bo‘lib shakllanadi va kelajakda muvaffaqiyatli hayot kechirishlari uchun zarur ko‘nikmalarni egallaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bronfenbrenner, U. (1979). **The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design**. Harvard University Press.
2. Garnezy, N., & Rutter, M. (1983). **Stress, Coping, and Development in Children**. McGraw-Hill.
3. Luthar, S. S. (2003). **Resilience and Vulnerability: Adaptation in the Context of Childhood Adversities**. Cambridge University Press.
4. Rutter, M. (1996). **Children of Socially Disadvantaged and Vulnerable Families: Resilience, Cognitive Development, and Social Competence**. *Child Development*, 67(6), 2383-2399.
5. Werner, E. E., & Smith, R. S. (1992). **Overcoming the Odds: High Risk Children from Birth to Adulthood**. Cornell University Press.